

ΙΣΤΟΡΙΑ Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Στα Βυζαντινά Χρόνια

**30β. Τα ελληνικά κράτη
μετά την άλωση της Πόλης**

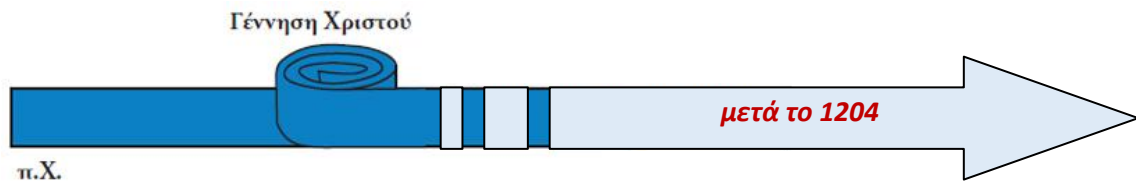
**Εγχειρίδιο για μαθητές, γονείς και
δασκάλους...**

Επιμέλεια: Ζαχαρένια Δρακάτου

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

30β. Τα ελληνικά κράτη μετά την άλωση της Πόλης

Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους (1204) δημιουργήθηκαν από βυζαντινούς άρχοντες τέσσερα μικρά ελληνικά κράτη, με σκοπό να απελευθερώσουν τη σκλαβωμένη πρωτεύουσα.

Χρόνος: μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους (1204)

Πρωταγωνιστές: Θεόδωρος Λάσκαρης, Κομνηνοί, δεσπότης Μιχαήλ Α΄ Άγγελος, Παλαιολόγοι, Γεώργιος Πλήθων-Γεμιστός, Κωνσταντίνος Παλαιολόγος

Λέξεις-κλειδιά: **Αυτοκρατορία της Νίκαιας**, δικέφαλος αετός, **Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας**, χριστιανικό κέντρο στον Εύξεινο Πόντο, **Δεσποτάτο της Ηπείρου**, απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης, **Δεσποτάτο του Μιστρά**

Λεξικό:

Νίκαια: Πόλη κοντά στην ασιατική πλευρά της Προποντίδας, που απέχει 160 χλμ. από την Κωνσταντινούπολη. Ο αυτοκράτορας δηλαδή κατέφυγε στην κοντινότερη μεγάλη πόλη.

Δεσποτάτο: Πριγκηπάτο.

δεσπότης: ηγεμόνας.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Το μάθημα με πλαгиότιτλους

30β. Τα ελληνικά κράτη μετά την άλωση της Πόλης

Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους (1204)
δημιουργήθηκαν από βυζαντινούς άρχοντες τέσσερα μικρά ελληνικά κράτη,
με σκοπό να απελευθερώσουν τη σκλαβωμένη πρωτεύουσα:

1. Η Αυτοκρατορία της Νίκαιας

**Ο ιδρυτής και το
κέντρο της**

Το σύμβολο

**Διπλός αγώνας
για τη διατήρησή
της**

Ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Θεόδωρος Λάσκαρης και ο Πατριάρχης, μετά την άλωση της Πόλης, κατέφυγαν στη Νίκαια της Μικράς Ασίας και ανασύνταξαν εκεί την εξόριστη βυζαντινή αυτοκρατορία. Αυτή φιλοξενούσε τώρα τον αυτοκρατορικό αετό και μάλιστα δικέφαλο, με το ένα κεφάλι να κοιτάζει την Ανατολή και το άλλο τη χαμένη Κωνσταντινούπολη. Κάνοντας διπλό αγώνα, κατά των Τούρκων και των Φράγκων, ο Λάσκαρης και οι διάδοχοί του Παλαιολόγοι κατάφεραν να διατηρήσουν τη νέα «αυτοκρατορία» επί 57 χρόνια και από εκεί να απελευθερώσουν την Πόλη (1261).

Η ιστορία της αυτοκρατορίας της Νίκαιας είναι «η ιστορία της Πόλης χωρίς την Πόλη».

2. Η Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας

**Οι ιδρυτές και η
πρωτεύουσα**

**Οι αγώνες των
κατοίκων**

Ιδρυτές της ήταν οι Κομνηνοί. Πρωτεύουσα της είχε την **Τραπεζούντα** του Εύξεινου Πόντου. Η θέση και η μεγάλη απόστασή της από τα άλλα ελληνικά κράτη δεν τη βοήθησε να συνεργαστεί μαζί τους. Οι ιδρυτές και οι διάδοχοί τους, αγωνίστηκαν μόνοι, ανάμεσα σε πολλούς εχθρικούς λαούς, την οργάνωσαν οικονομικά και στρατιωτικά και κατάφεραν να την κρατήσουν ελεύθερη **257** χρόνια.

Στο διάστημα αυτό, αλλά και στα χρόνια της τουρκοκρατίας που ακολούθησαν, η Τραπεζούντα ήταν το χριστιανικό κέντρο των γύρω από τον Εύξεινο Πόντο ελληνικών πόλεων. Σ' αυτή έχει τις ρίζες του ο ποντιακός ελληνισμός και γι' αυτή μιλούν ακόμη οι παραδόσεις, οι χοροί και τα τραγούδια των Ποντίων.

**Η Τραπεζούντα
χριστιανικό
κέντρο του
Εύξεινου Πόντου**

2. Πόντιοι χορευτές και λυράρης

3. Ο ναός της Αγίας Σοφίας στην Τραπεζούντα. Οι ιδρυτές του νέου κρατιδίου μετέφεραν εδώ τις μνημές και το όνομα της Μεγάλης Εκκλησίας.

¹Νίκαια: Πόλη κοντά στην ασιασική πλευρά της Προποντίδας, που απέχει 160 χλμ. από την Κωνσταντινούπολη. Ο αυτοκράτορας δηλαδή κατέφυγε στην κοντινότερη μεγάλη πόλη.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

ΣΤ

Το Βυζάντιο παρακμάζει και υποκύπτει σε κατακτητές

Ο ιδρυτής, η πρωτεύουσα και η επέκτασή του

Η απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης

3. Το Δεσποτάτο² της Ηπείρου

Το ίδρυσε στην **Ήπειρο** ο δεσπότης Μιχαήλ Α' Άγγελος με πρωτεύουσά του την **Άρτα**. Με τον καιρό αύξησε την επικράτειά του σε όλη τη δυτική Ελλάδα και τη Μακεδονία. Η πιο σημαντική στιγμή της ιστορίας του όμως ήταν η απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης, της δεύτερης σημαντικής πόλης της Αυτοκρατορίας, από τους Λατίνους, είκοσι χρόνια μετά την άλωσή της (1224).

4. Στην Παναγία την Παρηγορίτισσα αφιέρωσαν τη Μητρόπολή τους, στην Άρτα, οι ιδρυτές του Δεσποτάτου της Ηπείρου.

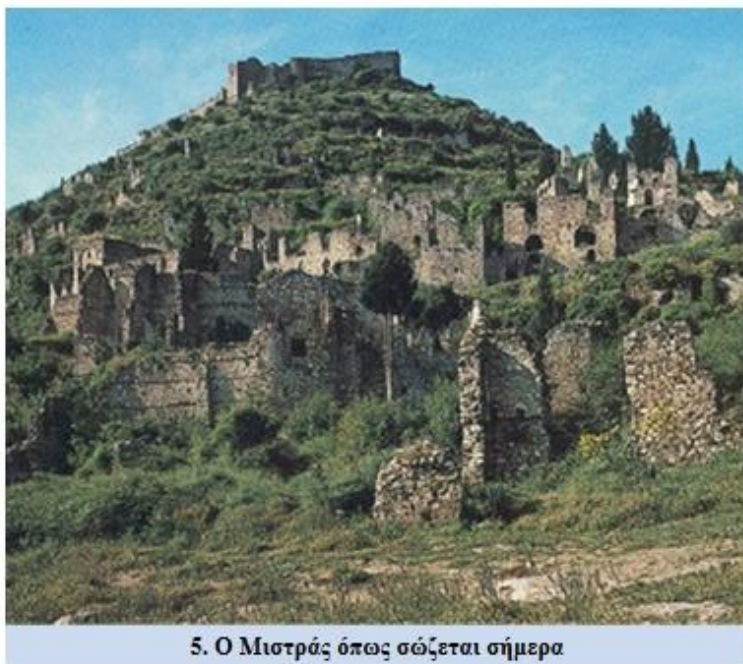
Οι ιδρυτές, το κέντρο και η εξάπλωσή του

Η ακμή στα γράμματα και τις τέχνες και η στέψη του αυτοκράτορα

4. Το Δεσποτάτο του Μιστρά

Το ίδρυσαν πολύ αργότερα οι Παλαιολόγοι σε οχυρωμένη από τους Φράγκους θέση, κοντά στη Σπάρτη. Το μικρό, στο ξεκίνημά του, Δεσποτάτο απλώθηκε σιγά-σιγά και, αφαιρώντας εδάφη από τους Φράγκους, έφτασε ως τον Ισθμό της Κορίνθου. Το Δεσποτάτο γνώρισε μεγάλη ακμή στα γράμματα και τις τέχνες. Εδώ έζησε και δίδαξε ο σοφός **Γεώργιος Πλήθων-Γεμιστός**. Εδώ στέφθηκε ο τελευταίος αυτοκράτορας του Βυζαντίου **Κωνσταντίνος Παλαιολόγος**.

Τα κάστρα, τα παλάτια και οι εκκλησίες του σώζονται ως σήμερα και δίνουν ανάγλυφη την εικόνα της βυζαντινής αυτής πολιτείας.

5. Ο Μιστράς όπως σώζεται σήμερα

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!